

בהוצאה לאור

הרצאות אורחים

מחלקת ההוצאה לאור של האקדמיה מביאה לדפוס מאמרים המבוססים על הרצאות אורחים שנישאו באקדמיה במסגרות שונות.

במסגרת "דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים" יצאו לאור בשנה האחרונה המאמרים האלה:

"גרשם שלום וחיידת ספר הבהיר" מאת יוסף דן

גרשם שלום עסק בספר הבהיר כבר בעבודת הדוקטור שלו וייחד לו מקום חשוב בכתביו ובהוראתו. הוא ראה בו יצירה קולקטיבית המכילה רבדים של מסורות סודיות שנקבצו ונערכו בידי מהדירים מאוחרים וקרא אותו בבחינת ספר גנוסטי. אופן כתיבתו בצורת מדרש מקוטע פסידור-אפיגרפי וסתום סייע לגיבושה של מסקנה זו. יוסף דן במאמרו מראה שמאז גיבש שלום את מסקנותיו נתערערו כמה וכמה מהנחות היסוד שהנחו את מחקריו: אף שספר הבהיר שואב השראה מספר יצירה ומספרות הדרוש והסוד הקדומה, גישתו מקורית ועצמאית; כמה מושגים ויסודות רעיוניים חדשניים שבו –

אילן האלוהות, היסוד הנקבי בעולם האלוהות ומערכת עשרת המאמרות בבחינת היפוסטזות אלוהיות – הם נקודת מפנה בתולדות המחשבה היהודית. יוסף דן מציע אפוא לבקש את חידושו של ספר הבהיר בסביבתו הרוחנית דווקא – באשכנז בשלהי המאה הי"ב. אף מבחינת סגנונו הוא יצירה ספרותית מלוכדת. ראוי אפוא לבחון את האפשרות שספר הבהיר הוא יצירה אישית של מחבר בעל סגנון ייחודי שהביע בו את עולמו הרוחני.

The Myth of Jewish Cannibalism: A Chapter in the History of Antisemitism

מאת פיטר ון דר הורסט

ההאשמה שמדי שנה בשנה היהודים רוצחים לא-יהודי כדי לאכול את קרביו ולשתות את דמו מקורה באלכסנדריייה ההלניסטית בתחילת המאה הראשונה, בכתביו של אֶפִּיוֹן, מלומד מצרי שכתב ביוונית. לדעת פיטר ון דר הורסט, ברקעו של המיתוס עומד פולחן האלה המצרית איזיס. בכמה מזמורי שבח יווניים לכבודה של האלה נכתב שהייתה הראשונה

בקרב יראו אור גם המאמרים האלה: אבישי מרגלית, "מוסר בלי אופי"; סריל אסלנוב, "שירי אהבים ושירי מלחמה בשירת הטרובדורים: בין ניגוד להשלמה הדדית"; מנחם מאוטנר, "שלוש גישות על משפט ותרבות".

סדנאות וימי עיון

נוסף על פרסומן של הרצאות אורחים, שוקדים בהוצאה לאור על הבאתם לדפוס של קובצי מאמרים בעקבות סדנאות שנערכו באקדמיה. הנה כמה דוגמאות: בעקבות סדנה על ספרות פרסית והודית יראה אור בקרוב קובץ מאמרים שכתרתו *Language and Poetry in Ancient India and Iran*, בעריכת דוד שולמן; בעקבות סדנה לזכרו של חבר האקדמיה פרופ' יעקב פולוצקי יתפרסם קובץ מאמרים בכותרת *Egyptian, Semitic and General Grammar*, בעריכת גדעון גולדנברג ואריאל שישה-הלוי; קובץ מאמרים בעקבות ערב עיון לכבוד צאתו לאור של תרגום עברי לקוראן מאת אורי רובין יצא לאור גם הוא בקרוב.

פרסום מפעלי האקדמיה

מפעל הפלאוגרפיה העברית

כתבי יד עבריים מימי הביניים, כרך ג

בעריכת עדנה אנגל ומלאכי בית-אריה

בעת האחרונה התקבל במחלקת ההוצאה לאור כתב היד של הכרך השלישי בסדרת אסופות כתבים עבריים מימי הביניים. כרך זה עניינו כתב אשכנזי, והוא יצטרף לשני הכרכים שכבר ראו אור: הכרך הראשון, שעניינו כתב מזרחי וכתב תימני, והכרך השני, העוסק בכתב ספרדי. הכרך השלישי יכיל דוגמאות של כתבי יד ממרחב ארצות גרמניה, וגם ממדינות צרפת ואנגליה, מקומות שנהגו בהם תרבות ומלאכת ספר וכתב משותפות.

כרכים אלו מהווים כלי עזר פשוט ונוח לזיהויים של טיפוסים כתיבות ולאומדן זמנם של כתבי יד בלתי מתוארכים. כמו בכרכים הקודמים, גם בכרך הנוכחי יוצגו כתבי יד בשני לוחות זה מול זה: לוח של עמוד לדוגמה מתוך כתב היד, ולוח אל"ף-בי"ת שהותקן על סמך תצלומים משובחים בגודל טבעי של כתב היד.

שפעלה לתרבות בני האדם, ואחד ההיבטים החשובים של הדבר הוא שביטלה את הקניבליזם ביסדה את החקלאות ומערכת של חוקים. לעומת חוקיה, טוען אפיון, חוקיו של אל היהודים השאירו את היהודים מחוץ לתחום התרבות, ונראה שאותו אל אינו בעל כוח התרבות שיש לאלה איזיס. לפיכך, רומז אפיון, היהודים החמיצו את המהפך שעברה שאר האנושות לקראת קיום תרבותי. נשאלת השאלה אם היהודים הם בני אנוש לחלוטין, ותשובתו של אפיון היא – לא. מיתוס אנטי-יהודי זה נשאר על מכונו זמן רב, למשל בימי הביניים הנוצריים, והוא עדיין חי כיום בעולם המוסלמי.

במסגרת סדרת ההרצאות השנתיות על שם אלברט איינשטיין התפרסם השנה מאמרו של יואן צה לי, נשיאה לשעבר של האקדמיה הלאומית של סין ("אקדמיה סיניקה"): *Energy, Environment, and the Responsibility of Scientists*, ובו קריאה נרגשת ודחופה למדעני העולם לקבל אחריות להמשך החיים על כדור הארץ, שבו תלוי הקיום האנושי.

בהרצאה השנתית השבע-עשרה לזכרו של פרופ' שלמה פינס דיברה קריסטינה ד'אנקונה מאוניברסיטת פיזה על *Man's Conjunction with Intellect: A Neoplatonic Source of Western Muslim Philosophy*. מאמרה נמצא כעת בדפוס, והוא יצא לאור בקרוב.

מפעל האונומסטיקון*The Onomasticon of Iudaea, Palaestina and Arabia
in Greek and Latin Sources*

בעריכת לאה די סגני ויורם צפרי

בשנת 1994 יצא לאור ספרו של בנימין ריצ'לר *Guide to Hebrew Manuscript Collections*. כעת עוסקים בהוצאה לאור בהבאתה לדפוס של מהדורה מתוקנת ומעודכנת שהכין המחבר בעקבות שינויים שחלו במקומותיהם ובסידורם של האוספים.

דוד הלר הכין מהדורה מעודכנת ומתוקנת של *Conspectus Florae Orientalis: An Annotated Catalogue of the Flora of the Middle East*. הקונספקטוס הוא קטלוג מוער של צמחיית המזרח התיכון. מטרתו היא איסוף הנתונים הבוטניים של צמחי המזרח התיכון בקטלוג מקיף, לשימושם של בוטנאים, חוקרים, אגרונומים, מטפחי צמחים, יערנים, פקחי שמורות הטבע ותלמידים – להראותם את עושר צמחי המזרח התיכון. הייעוד הוא קידום המחקר ושמירת הצומח באזורנו.

המהדורה הראשונה של הקונספקטוס יצאה לאור בשנים 1980–1994 בעריכת מיכאל זהרי, קלרה חן ודוד הלר. במהדורה החדשה נוספו מינים חדשים רבים ונתונים חדשים על תפוצת הצמחים, וכן עודכנו בה שמות הצמחים. גם רשימת הספרות עודכנה. מחלקת ההוצאה לאור שוקדת עתה על מלאכת עריכתה והבאתה לדפוס של המהדורה החדשה.

מידע נוסף על כל פרסומי ההוצאה לאור של האקדמיה בעבר ובהווה ניתן למצוא בקטלוג הפרסומים שבאתר האקדמיה במדור "ההוצאה לאור".

אונומסטיקון זה יכלול את האזכורים במקורות היווניים והרומיים מהתקופה ההלניסטית, הרומית והביזנטית של שמות מקומות בארץ ישראל. המקורות, המלווים בתרגום מלא לאנגלית ובדיונים קצרים, מסודרים לפי שמות המקומות.

הכרך הראשון בסדרה הוא אוסף של מקורות מקיפים מסודרים לפי סדר כרונולוגי. כרך זה כבר סודר לדפוס. הכרך השני הוא תחילת רשימת המקומות לפי סדר אל"ף-בי"ת, והוא יכלול את כל שמות המקומות המתחילים באות A.

ידידן מהדורות

בד בבד עם הבאתם לדפוס של ספרים חדשים מפרסמת ההוצאה לאור מהדורות מעודכנות של ספרים שיצאו בעבר ואזלו מן השוק.

השנה יצאה הדפסה שלישית של "ירושלמי נזיקין". הספר ראה אור לראשונה בשנת תשמ"ד, על פי כתב יד אסקוריאל. בסקר שנערך בספריות אירופה נתגלו אלפי קטעים מכתבי יד עבריים ששימשו עטיפות לחומר ארכיוני עתיק, ובהם קטעי ירושלמי נזיקין, והם שמורים היום בעיר בולוניה ובעיר סבונה שבאיטליה. הם מובאים בפעם הראשונה בהדפסה החדשה בצירוף מבואות מאת דוד רוזנטל המתארים את אילן היחס שלהם, את טיב נוסחם ואת לשונם. קטעי סבונה הם עוד עד נוסח למסורת המזרחית-ספרדית של ירושלמי נזיקין שנשתמרה בכתב יד אסקוריאל ובקטעי הגניזה, והקטעים מבולוניה הם עוד עד נוסח למסורת המערבית-איטלקית שנשתמרה בכתב יד ליידן.

קטע מירושלמי נזיקין מן העיר סבונה שבאיטליה